

Til

Det Kongelige Kulturdepartement

Deres ref. 08/992 KHA:amb av 16. april ang. Stortingets dokument nr. 8:58 (2007-2008)

Høringsuttalelse om forslag til endring i lov om stadnamn fra Riksmålsforbundet og Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur

Saken gjelder både gårdsnavn og bruksnavn

Blir departementets forslag til endringer i §§ 6 og 8 vedtatt, vil det bety et skritt i riktig retning, men det vil neppe samsvare helt med Stortingets forståelse av saken. Det kan ikke være tvil om at Komiteen og Stortinget har ønsket lovendring for **både gårdsnavn og bruksnavn**. Bakgrunnen for hele saken er – som det står i Innstilling S. 124 – “flere uheldige utslag der slektsnavn og gårdsnavn blir atskilt, eller at gårdsnavn forandres slik at det ikke lenger skaper den identitetsfølelsen navnet tradisjonelt har hatt.”

Reaksjonen hos en som får navnet på sin eiendom forandret ved diktat, er naturligvis uavhengig av om det er et gårdsnavn eller et bruksnavn det dreier seg om.

Forslagsstillernes språkbruk og tolkningen av den

Innstilling S. 124 (2008-2009) fra Familie og kulturkomiteen er dessverre ikke konsekvent i ordvalget. I kapittelet *Sammendrag* skriver komiteen “bruksnavn” i første avsnitt, “navn på egen eiendom” og “gårdsnavn” i annet avsnitt og “gårdsnavn” (to ganger) i tredje avsnitt. – I selve forslaget står det “endring av bruksnavn”. – I kapittelet *Komiteens merknader* brukes betegnelsen “gårds-/bruksnavn” (fire ganger), “gårdsnavn” (to ganger) og “grunneier” (to ganger).

I oppfølgingen (representanten Thommessens skriftlige spørsmål til kulturministeren, dokument nr. 15:745 (2010-2011)) brukes “bruksnavn” (to ganger) og “gårdsnavn” (to ganger). I svaret bruker kulturministeren “gårds-/bruksnavnet” når hun referer fra S. 124.

I *Høringsbrevet* av 16.4.2012, hvor det enstemmige stortingsvedtaket refereres (femte avsnitt under punkt 1), bruker departementet betegnelsen “gårds-/bruksnavn”. Etter en kort utredning om gårdsnavn og bruksnavn i punkt 2 skriver departementet innledningsvis i punkt 3 *Vurdering*: “I dagligtalen går begrepene gårdsnavn og bruksnavn ofte om hverandre. Hensikten med representantforslaget og Stortingets vedtak synes å være å sikre grunneiere en bedre rett til å bestemme skrivemåten av navnet på egen eiendom. Det er med andre ord ønskelig å sikre eierne/festerne en rett til motsette seg endring av daglignavnet, altså bruksnavnet på eiendommen.”

Vi anbefaler at det avklares om departementets forslag er i pakt med Komiteens og Stortingets ønske, før saken fremmes til avstemning.

Departementets endringsforslag

Hvis de to paragrafene skulle få den form departementet foreslår i punkt 5 i høringsbrevet, må preposisjonsbruken reguleres. Slik det når står, er hele tre forskjellige preposisjoner i bruk etter ordet “skrivemåte(n)”: I den uforandrede lovteksten brukes “av”. I endringsforslaget

(kursivert tekst under § 8) brukes dels “på”, dels “for”, dels “av”. Vi anser “for” som den heldigste, som den mest nøytrale i forbindelse med “måte”, som er hoveddelen av ordet foran (jf. forbindelser som “fremgangsmåten for ...”, “arbeidsmåten for ...”). “Av” er mindre heldig, men ordet er tydeligvis gjennomført i loven. Det skaper en såkalt forleddstilknytning (dvs. “av” forbindes logisk med førsteleddet (det underordnede leddet) i ordet foran: “skrive/skriving”), og det regnes vanligvis ikke som god norsk. Et lignende tilfelle som ikke er sjeldent i departementsspråk, er typen “et samarbeidsprosjekt mellom staten og kommunene”; man kan tale om et “samarbeid mellom”, men ikke om “et prosjekt mellom”. Forbindelsen “skrivemåte på” er feil og må unngås.

Det mest praktiske blir vel å gjennomføre “av”, selv om det ikke er helt godt.

Prinsipielle sider ved forandring av navn

Saken berører et par prinsipielle sider ved navneforandringer, som det er grunn til å overveie. Her skal de bare nevnes kort.

1. I synet på tradisjon består det som regel en klar forskjell mellom grunneiere/folk flest på den ene side og navneforskere/dialektforskere/språkhistorikere/etymologer på den annen. De som utarbeidet NOU 1983:6 og dermed la grunnlaget for stedsnavnloven av 1990, var filologer, for hvem “nedervd lokal uttale” var hovedsaken. Og denne uttalen skulle helst være gammel, for ikke å si eldgammel. Nyere uttale (som også kan være noen generasjoner gammel) og skriftradiisjon spilte mindre rolle.

Det Norske Akademi kommer inn på saken i sin høringsuttalelse til NOU 1983:6, som vi gjerne sender på anmodning. Spørsmålet er stadig aktuelt. I nærværende sak kan skriftlig tradisjon trekkes inn.

2. Hensynet til et enhetlig navneverk for kongeriket og hensynet til nedarvet lokal uttale lar seg ikke forene; det har vært klart fra første stund. Det blir i høyden tale om å oppnå enhetlighet innenfor en region eller en landsdel, og også der kan det knipe. Spørsmålet i den aktuelle saken er om visse forskjeller kan tåles innenfor et mindre område, og hvor store praktiske problemer de byr på. Antagelig vil de være til å leve med. Vi tror de blir små, sammenlignet med det offisielt godkjente mangfold som hersker i rettskrivningsnormeringen og i etermediespråket.

31. juli 2012

Med hilsen

Trond Vernegg
Riksmålsforbundet

Nils Heyerdahl
Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur